

Componente esențiale ale stilului didactic

Prof. înv. primar: Șerban Alexandra

Este bine cunoscut faptul că maniera în care cadrul didactic alege să gestioneze resursele deținute la nivel de școală, stilul didactic abordat, precum și modul de interacționare cu elevii, influențează într-o mare măsură probabilitatea înlăptuirii unui act didactic de calitate.

Atunci când vorbim despre instituția școlară tendința incipientă este de a ne referi la directorul școlii, precum și la totalitatea cadrelor didactice care întreprind procesul educativ, iar mai apoi la produsul finit al educației, elevii. Deoarece cadrele didactice dețin un rol fundamental în crearea rezultatelor educative așteptate de societate, este imperios necesar ca stilul didactic abordat să fie unul direct proporțional cu cerințele, nevoile și așteptările elevilor.

Conceptul de stil didactic definit de R. Iucu (2009) este: „o dimensiune activă, dinamică a instruirii, influențând în mod decisiv starea de existență instrucțională a strategiei prin contribuția adusă la constituirea și „echilibrarea” unei relații educaționale armonioase”.

Ca principale caracteristici ale acestuia, putem vorbi despre:

- Are întotdeauna un caracter personal, chiar dacă multe dintre trăsăturile unui cadru didactic sunt asemănătoare cu ale altor profesori;
- Este relativ constant, ceea ce denotă o perseverență în abordarea anumitor comportamente și atitudini în interacțiunea cu elevii;
- Este dinamic și perfectibil, îmbogățindu-se prin experiența acumulată.

S-a dovedit faptul că evoluția stilului de predare este influențată, în mare măsură, de manifestarea permanentă a dorinței de autoperfecționare a cadrului didactic, de atitudinea educatorului față de propria-i activitate, de capacitatea sa autoevaluativă etc. Totodată, indiferent de stilul didactic abordat, se recomandă cunoașterea amănunțită și aplicarea codului etic al profesorului.

Consultând dicționarul explicativ român, putem ditinge următoarea definiție a conceptului „etică”: „Știință care se ocupă cu studiul teoretic al valorilor și al condiției umane, din perspectiva principiilor morale, și cu rolul acestora în viața socială.”

Societatea în care trăim se ghidează după un cod de etică profesional ce este format dintr-un ansamblu de valori, principii și reguli ce trebuie luate ca puncte de reper în cadrul activităților pe care administratorii, executorii și departamentele funcționale ale societății contemporane le îndeplinesc. Cu ajutorul acestui cod se promovează responsabilitatea socială ce trebuie îmbrățișată în vederea creării unor produse superioare de calitate.

Este bine cunoscut faptul că societatea își are bazele într-un set de valori a caror respectare asigură oamenilor un mediu stabil de dezvoltare.

Obiectivele Codului social prezintă anumite puncte comune cu obiectivele Codului de etică școlară, precum:

1. Le prezintă tuturor subiecților implicați în acțiune anumite referințe etice.
2. Pune în valoare responsabilitatea socială.
3. Conferă explicitate în relațiile dintre conducerea instituției (școlare) și angajații acesteia.
4. Poate fi folosit drept suport pentru elaborarea și aplicarea politicilor de piață, sociale etc.
5. Previne apariția eventualelor acte ilicite și ilegale.

Conceptul de etică este dezbătut în Legea Învățământului- 2011, evidențiindu-se rolul acestuia. Astfel, conform Ordinului nr. 4492/2005 ce face referire la etica profesională din universității – „introduce obligația instituțiilor de învățământ superior acreditate sau autorizate să funcționeze provizoriu de a adopta propriul Cod de etică universitară, care să cuprindă formularea explicită a idealurilor, principiilor și normelor morale pe care consimt să le respecte și să le urmeze membrii comunității academice în activitatea lor profesională. Codul de etică universitară este un document obligatoriu, care întregește Cartea universității și stabilește standardele de etică profesională pe care o comunitate universitară își propune să le urmeze, precum și penalizările care se pot aplica în cazul încălcării acestora”.

Pentru ca activitatea unui profesor să fie apreciată ca fiind una cu un caracter etic, este necesar ca aceasta să îndeplinească câteva condiții, precum:

- Legalitate
- Competență
- Obiectivitate
- Responsabilitate personală și socială
- Profesionalism
- Inovație

Pentru ca acest set de valori să fie respectat de către cadrele didactice, este nevoie ca aceștia să:

- Analizeze, cunoască și să respecte în totalitate legile, reglementările și normele instituției în cadrul căreia își desfășoară activitatea.
- Să se raporteze la criteriile și standardele ce garantează respectarea indicatorilor de performanță în desfășurarea activității.
- Garanteze un nivel ridicat de competență profesională printr-o autoanaliză și autoperfecționare continuă;
- Să adopte o atitudine obiectivă în activitățile pe care le desfășoară pentru a oferi un verdict cât mai clar și veridic..
- De-a lungul acțiunilor desfășurate are tendința de a fi responsabil față de salariați, medii, comunitatea socială, precum și alte părți implicate.
- Realizeze totalitatea sarcinilor convenite cu profesionalism, abordând o atitudine deschisă și participativă, emițând și primind un feed-back continuu de la persoanele/ departamentele necesare îndeplinirii acestora.
- Este deschis noilor inițiative, evocând o imagine globală a tendințelor contemporane.

Totodată, cadrul didactic trebuie să conștientizeze importanța armonizării relațiilor cu părinții elevilor. Prin ansamblul comportamentelor și acțiunilor întreprinse, personalul didactic analizează, aplică și respectă anumite norme de conduită prin care se garantează:

- respectarea confidențialității tuturor datelor personale ale elevilor, a datelor furnizate precum și a dreptului la viață de familie și privată;
- crearea unei strânse relații de încredere mutuală și de comunicare continuă;
- prezentarea unor materiale didactice sau caiete auxiliare, în special a celor care nu implică costuri suplimentare și le sunt necesare elevilor în pregătirea didactică.
- refuzarea oricărui tip de mită, materializat prin bunuri materiale sau bănești, cu scopul serviciilor educaționale prestate

Analizând codul etic al profesorului din perspectiva relaționării cu alte instituții de învățământ, acesta trebuie să încerce îndeplinirea următoarelor acțiuni:

- Să dea dovadă de subtilitate și responsabilitate în momentul schimburilor de informații ce survin între cele două instituții. Acest lucru conduce spre ocrotirea drepturilor și libertăților elevului, lucru dorit de întreaga societate

- Să garanteze oferirea sprijin în vederea oferirii unor unui proces instructiv-educativ de calitate;

De asemenea, este foarte important de precizat faptul că, în cadrul interacțiunii survenite între colegi, este imperios necesar ca relațiile dintre aceștia să se caracterizeze prin trăsături, precum: confidențialitate, solidaritate, respect, sinceritate, cooperare, corectitudine, , sprijin psihic și fizic, toleranță, înțelegere etc.

Totodată, în cadrul activității profesionale, personalul didactic trebuie să apeleze la toate metodele posibile pentru a combate fraudă intelectuală, respectiv plagiatul, păstrând în același timp o atitudine pozitivă, lipsită de prejudecăți și discriminări.

Plagiatul reprezintă săvârșirea unui furt literar, intelectual a unei creații ce nu-ți aparține, fără a dezvălui numele adevăratului autor. Plagiatul reprezintă un exemplu concret de „așa nu” atunci când analizăm amagumul de trăsături și acțiuni pe care personalul didactic trebuie să și-l însușească în vederea respectării codului etic profesional.

În urma unui sondaj de opinii realizat de Universitatea București, s-a dovedit faptul că principalele comportamente imorale ce pot periclita activitatea educativă sunt:

- Corupția-Incorectitudinea notării;
- Plagiatul;
- Relația defectuoasă profesor-student: adresare injurioasă, hărțuire, tratarea imorală a studenților;
- Realizarea unei evaluări subiective, lipsite de etică a proiectelor de cercetare;
- Nerespectarea dreptului la confidențialitate (în calificativele finale, în datele statistice sau în notare etc.)
- Apariția traficului de influență;
- Importanța crescută , dar eronata a micilor cadouri instituționale;
- Apariția unor probleme de etichetă în cadrul orelor de curs.
- Apariția unor conflict de interese, nepotism etc.

Astfel, atunci când vorbim despre corupție ne referim la totalitatea ilegalităților care se desfășoară doar pentru ca o persoană să dobândească nedrept anumite privilegii. În acest mod, notarea nu poate fi considerată una obiectivă, corectă, ci devine defectuoasă, cu un caracter subiectiv.

Un alt motiv pentru care nu este respectat codul etic profesional al cadrului didactic, fiind astfel afectate și rezultatele procesului instructiv-educativ, este lipsa armoniei din relația profesor-elev. Cadrul didactic este obligat să formeze un mediu propice, favorizant pentru crearea unui proces didactic de calitate, însă de cele mai multe ori anumiți factori negativi, perturbatori pot veni și din partea elevilor. Este foarte important ca aceste elemente să fie diminuate cât mai repede cu putință pentru a nu afecta rezultatelor întregii clase de elevi.

Totodată, nerespectarea confidențialității elevilor poate reprezenta un motiv important pentru care aceștia să refuze să-i mai acorde instituției școlare importanța și respectul cuvenit. De aceea profesorul este obligat, ca, în momentul notării unui elev identitatea să-i fie protejată.

Un alt concept foarte important, ce ar trebui să intre în componența stilului didactic al oricărui profesor este **integritatea**. Este un cuvânt foarte des întâlnit de către vorbitorii români, dar oare cât de mulți chiar îl pun în aplicare?

În urma consultării Dicționarului explicativ român am constatat faptul că integritatea reprezintă o trăsătură umană, ce se caracterizează prin cinste, incoruptibilitate și prin lipsa unui comportament imoral.

Consider că fiecare cadru didactic trebuie să dea dovadă de această trăsătură, deoarece aduce numeroase beneficii, atât în cadrul relației cu elevii, cât și cu ceilalți oameni cu care interacționează.

Integritatea deține, de fapt, un caracter universal pentru totalitatea experiențelor umane. Această trăsătură poate fi privită drept modelul unui elev/profesor, al unei instituții, discipline sau chiar al unui întreg popor. Prin intermediul integrității pot fi evaluate încrederea, competența și profesionalismul unei persoane (cadru didactic).

Atunci când vorbim despre integritate individuală putem evidenția faptul că atât acțiunile, cât și gândurile unei persoane dețin un caracter unitar, iar acestea ar trebui să evidențieze un set de virtuți etice, pe care acel cadru didactic le-a abordat având liberul arbitru.

Există, însă, câteva tipuri psihologice de lipsă de integritate, evidențiate de Dr. Martin Benjamin, în lucrarea, "Splitting the difference: compromise and integrity in ethics and politics":

- „*cameleonul moral*”: asocierea temperamentului acestuia cu un cameleon denotă atitudinea schimbătoare, caracterizată deseori prin lipsa îmbrățișării principalelor valori morale ale societății. În momentul în care este pus într-o situație în care a te abține de la principii înseamnă rezistență la presiunea socială, este foarte probabil ca acesta să se trădeze nu numai pe ceilalți, dar și pe sine.
- „*oportunistul moral*”: deține trăsături asemănătoare cu cele ale cameleonului moral, deoarece oscilează de la o valoare la alta. Diferența dintre cei 2 este faptul că, cel dintâi ocolește conflictul, în timp ce oportunistul moral plasează interesul personal în fața tuturor
- „*Ipocritul moral*”: abordează o falsitate în descrierea standardelor după care se ghidează în viață. Acest lucru evidențiază faptul că ansamblul de valori pe care le afișează în public sunt diferite de cele pe care le îmbrățișează de fapt.
- „*auto – amăgitorului moral*” trăiește cu falsa impresie că viețuiește după un anumit set de valori etice, ceea ce e complet eronat. Pentru a nu-și pierde imaginea perfectă despre sine, acesta încearcă să se auto-amăgească cu privire la ceea ce face.

Consider că, atât codul etic, cât și integritatea reprezintă două concepte care, odată îndeplinite de personalul didactic, reușesc să garanteze un procentaj foarte mare în ceea ce privește calitatea procesului didactic desfășurat.

În concluzie, acestea nu trebuie să fie împregnate doar în acțiunile și comportamentul cadrelor didactice, ci a tuturor oamenilor care-și doresc o bună interacționare și un feed-back pozitiv cu cei cu care intră în contact.

Bibliografie:

- Căpiță, C. (2011). *Stiluri de predare- Stiluri de învățare*. București: Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.
- Emanuel Socaciu, Constantin Vică, Emilian Mihailov, Toni Gibeau, Valentin Mureșan, Mihaela Constantinescu (2018). *etică și integritate academică*. București, Ed. Univ. Din București
- Emilia Șercan (2017). *Deontologie academică. Ghid practic*. București, Ed. Univ. Din București
- Elena Emilia Stefan (2018). *Etica și integritate academică*. București, Ed. Pro Universitaria
- *****Legea educației naționale (2011)
- <https://andreiocila.wordpress.com/2010/05/24/integritatea-profesionala/>